

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 18 март 2024 г.
(OR. en)

7065/24

Междуетноститутуционално досие:
2024/0054(NLE)

ENER 98
ENV 226
CLIMA 89
IND 108
RECH 88
COMPET 233
ECOFIN 245

ЗАКОНОДАТЕЛНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Относно: ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА за продължаване на координираните мерки
за намаляване на търсенето на газ

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от ...

за продължаване на координираните мерки за намаляване на търсенето на газ

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 във връзка с член 194, параграф 2 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Настоящата препоръка има за цел да насърчи държавите членки да продължат прилагането на съществуващите мерки за намаляване на търсенето на газ, приети съгласно Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета¹, за да се постигне 15 % намаляване на търсенето на газ спрямо референтния период от 1 април 2017 г. до 31 март 2022 г. Освен това настоящата препоръка има за цел да насърчи държавите членки да продължат да изпращат доклади на Евростат за намаляването на търсенето, включително разбивка на потреблението на газ по сектори.
- (2) Регламент (ЕС) 2022/1369 беше приет с оглед на кризата с доставките на газ, причинена от военната агресия на Русия срещу Украйна. С него се цели да се намали доброволно, а при необходимост – задължително, търсенето на газ в Съюза, да се улесни запълването на капацитета на хранилищата, да се ограничи нестабилността на цените и да се осигури по-добра подготовка срещу всякакви по-нататъшни прекъсвания на доставките. Той беше приет с оглед на спешната необходимост Съюзът да реагира с временни мерки в дух на солидарност между държавите членки.

¹ Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр. 1).

- (3) Съгласно Регламент (ЕС) 2022/1369 държавите членки трябваше да положат всички възможни усилия, за да намалят потреблението си на газ с 15 %, първо в периода от 1 август 2022 г. до 31 март 2023 г., а след като Регламент (ЕС) 2023/706 на Съвета² удължи прилагането на Регламент (ЕС) 2022/1369 в периода от 1 април 2023 г. до 31 март 2024 г. В случай че доброволните мерки за намаляване на търсенето се окажат недостатъчни за справяне с риска от сериозен недостиг на доставки, Съветът, по предложение на Комисията, беше оправомощен да обяви състояние на тревога в Съюза, което би довело до налагане на задължение за намаляване на търсенето. Държавите членки приеха мерки за намаляване на търсенето на газ във всяка от тях в дух на солидарност, което доведе до реално намаляване на търсенето на газ в целия Съюз с повече от 15 % в периода от август 2022 г. до декември 2023 г.
- (4) Съгласно Регламент (ЕС) 2022/1369 до 1 март 2024 г. Комисията извърши нов преглед на посочения регламент с оглед на общото състояние по отношение доставките на газ за Съюза и представи на Съвета доклад относно основните констатации.

² Регламент (ЕС) 2023/706 на Съвета от 30 март 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2022/1369 във връзка с продължаване на периода на намаляване на търсенето във връзка с мерките за намаляване на търсенето на газ, и за засилване на докладването и наблюдението на тяхното прилагане (ОВ L 93, 31.3.2023 г., стр. 1).

- (5) В доклада си Комисията стигна до заключението, че въпреки че сигурността на доставките на газ се е подобрила благодарение на целенасочени инвестиции и редица мерки, включително намаляване на търсенето в съответствие с Регламент (ЕС) 2022/1369, като цяло положението със сигурността на доставките остава деликатно. Световният пазар на газ все още е нестабилен и не се очаква значително повишаване на световния капацитет за втечняване преди 2025—2027 г., като същевременно продължават да съществуват други рискове, които могат да доведат до влошаване на настоящото положение със сигурността на доставките. Комисията стигна и до заключението, че намаляването на търсенето значително е допринесло за поэтапното отказване от около 65 милиарда кубични метра (млрд. m³) руски газ през 2023 г., предимно в секторите на домакинствата и на промишлеността. През 2023 г. намаляването на търсенето беше от основно значение за приключване на зимния период с достатъчно ниво на съхранение и за осигуряване на необходимата гъвкавост през лятото, за да се изпълни задължението за 90 % запълване на съоръженията за съхранение, установено в Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета³.

³ Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (ОВ L 280, 28.10.2017 г., стр. 1).

- (6) Неотдавнашните случаи на значителна нестабилност на цените, включително през лятото и есента на 2023 г., когато цените нараснаха с повече от 50 % в рамките на няколко седмици в резултат на събития като стачката в австралийските съоръжения за износ на втечнен природен газ (ВПГ) и прекъсването на газопровода Balticconnector, показват, че пазарните цени остават податливи на относително малки сътресения в търсенето и предлагането. При тези условия страхът от евентуален недостиг в предлагането на природен газ може да предизвика системни реакции в целия Съюз със сериозни последици за цените на енергията. Освен това поради значителното намаляване на вноса на руски газ по газопроводи през изминалата година общите доставки на газ за Съюза значително намаляха в сравнение с положението преди кризата. През 2023 г. Съюзът получи приблизително 25 млрд. m³ руски газ по газопроводи и като цяло руските доставки представляваха едва 15 % от общия внос на Съюза (по газопроводи и ВПГ) в сравнение с 45 % през 2021 г.
- (7) Поради все още нестабилното равновесие между търсенето и предлагането евентуални прекъсвания на доставките на газ може да окажат значително въздействие върху цените на газа и електроенергията и биха могли да навредят на икономиката на Съюза, като засегнат неговата конкурентоспособност, както и да окажат отрицателно въздействие върху гражданите и предприятията на Съюза. Ето защо е препоръчително да продължи координираното намаляване на търсенето от страна на държавите членки в дух на солидарност, наред с другото, за да даде възможност за ефективното запълване на капацитета за съхранение с минимални смущения на пазара, което на свой ред допринася за сигурността на доставките на газ преди зимата на 2024—2025 г. Проактивните и координирани икономии намаляват риска от отрицателното въздействие, което потенциалният недостиг на газ би имал върху конкурентоспособността на промишлените отрасли на Съюза.

- (8) След влизането в сила на Регламент (ЕС) 2022/1369 равнището на готовност на пазара на газ и сигурността на доставките в Съюза значително се подобриха. Продължават обаче да съществуват рискове за сигурността на енергийните доставки за Съюза, тъй като положението на пазара на газ в световен мащаб остава нестабилно и цените все още са по-високи от нивата преди кризата. Това положение се влошава от променливостта на пазара, произтичаща, наред с другото, от напрегнатите геополитически обстоятелства, един от примерите за които е кризата в Близкия изток и региона на Червено море. Поради прекъсването на доставките и нестабилността на пазара през последните месеци 12 държави членки са все още със задействано ниво „ранно предупреждение“ или „тревога“ по смисъла на Регламент (ЕС) 2017/1938.
- (9) Тези възможни трудности, свързани със сигурността на доставките, се изострят от някои допълнителни рискове, включително изтичането след 31 декември 2024 г. на срока на приложение на сега действащото споразумение за транзит на руски газ през Украйна, съгласно което през 2023 г. беше осъществен транзит на около 14 млрд. m³ газ. Други рискове са евентуалното възстановяване на търсенето на ВПГ в Азия, което би намалило наличността на газ на световния пазар, студена зима на 2024—2025 г., която би могла да доведе до увеличаване на търсенето на газ в Съюза с до 30 млрд. m³, и екстремни метеорологични явления, които биха могли да засегнат помпено-акумулиращите ВЕЦ и производството на енергия от АЕЦ поради ниски нива на водите, както и последващото нарастване на търсенето на генерирана с газ електроенергия. Допълнителни рискове произтичат от потенциални прекъсвания на критичните инфраструктури, като например саботажите срещу газопровода „Северен поток“ през септември 2022 г. или прекъсването на газопровода Balticconnector през октомври 2023 г., както и от влошаващата се геополитическата среда, по-специално в региони, които са от значение за сигурността на енергийните доставки за Съюза, като Украйна и Близкия изток.

- (10) Световните пазари на газ продължават да бъдат нестабилни и се очаква известно време да останат такива. Както беше отбелязано от Международната агенция по енергетика (МАЕ) в нейния Средносрочен доклад за природния газ от 2023 г., световните доставки на ВПГ са нараснали съвсем слабо през 2022 г. (с 4 %) и през 2023 г. (с 3 %). В своя доклад „Перспективи пред световната енергетика“ от 2023 г. МАЕ изразява очакването, че равновесието на пазара ще остане неустойчиво в близко бъдеще до планираното за периода 2025—2027 г. влизане в действие на нови мощности за ВПГ.
- (11) Наскоро приетите директиви (ЕС) 2023/1791⁴⁵ и (ЕС) 2023/2413 на Европейския парламент и на Съвета ще спомогнат за постигане на целите на Съюза за декарбонизация и за структурно намаляване на търсенето в близко бъдеще в съответствие с глобалния преглед от 28-ата конференция на страните по РКООНИК (COP28), в който се потвърждава необходимостта от справедлив, организиран и равнопоставен преход към прекратяване на използването на изкопаеми горива в енергийните системи. Въпреки че повечето от мерките, които държавите членки ще приемат за транспониране на посочените директиви, все още няма да бъдат в сила в срока на прилагането на настоящата препоръка, тези мерки ще допринесат за намаляване на търсенето на газ през годините след транспонирането на посочените директиви. Като се има предвид, че някои важни мерки, предвидени в посочените директиви, ще трябва да бъдат транспонирани едва до октомври 2025 г., е целесъобразно да се препоръча намаляване на търсенето на газ за преходния период, докато се осъществи транспонирането на тези директиви.

⁴ Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2023 г. за енергийната ефективност и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 (ОВ L 231, 20.9.2023 г., стр. 1).

⁵ Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2023 г. относно енергийната ефективност и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 (ОВ L 231, 20.9.2023 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj>).

- (12) Намаляването на търсенето на газ от страна на държавите членки може да допринесе по-специално за запълването на подземните хранилища, за да се гарантират адекватни равнища на сигурност на доставките за зимата на 2024—2025 г. и да се избегне трайният недостиг в запълването на хранилищата до зимата на 2025—2026 г. Продължаването на намаляването на търсенето на газ ще спомогне и за поддържане на натиска за намаляване на цените в полза на потребителите в Съюза и конкурентоспособността на промишлеността.
- (13) Препоръката за икономии на газ не следва да засегне необходимостта от придържане към целите на държавите членки за декарбонизация. Поради това настоящата препоръка не следва да възпира държавите членки да продължат прехода от въглища към газ, например за генериране на електроенергия, ако този преход им помага да постигнат своите цели за декарбонизация, определени в техните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата, установени в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета⁶.

⁶ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

- (14) Разпоредбите на настоящата препоръка за намаляване на търсенето продължават да са съобразени с наличието на специфични обстоятелства. Когато вземат решение за мерки за намаляване на търсенето на газ, държавите членки могат да обмислят да вземат предвид такива специфични обстоятелства, наред с другото, чрез понижаване на препоръчаната цел за намаляване на търсенето на газ, когато държава членка е изправена пред електроенергийна криза, както е посочено в Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета⁷. Такъв сценарий може да включва ограничение, пропорционално на значително увеличение на използването на газ за производство на електроенергия, необходимо за значително по-голям износ на електроенергия за съседна държава членка поради изключителни обстоятелства, като например ниска наличност на водноелектрическа енергия или ядрена енергия в съответната държава членка или в съседна държава членка, за която се изнася значително повече електроенергия,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

⁷ Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 1).

1. Без да се засягат задълженията им съгласно Регламент (ЕС) 2017/1938, на държавите членки се препоръчва да преодоляват в дух на солидарност евентуални затруднения при доставките на газ, за да се гарантира сигурността на доставките на газ в Съюза, чрез подобряване на координацията и наблюдението на мерките за намаляване на търсенето на газ на национално равнище, както и на докладването за тях.
2. За целите на настоящата препоръка се прилагат следните определения:
 - а) „потребление на газ“ означава доставките като цяло на природен газ за дейностите на територията на дадена държава членка, включително крайното потребление на домакинствата, промишлеността и производството на електроенергия, но като се изключва, наред с другото, газът, използван за запълване на капацитета за съхранение, в съответствие с определението за „доставяне, преобразуване и потребление на газ“, използвано от Комисията (Евростат);
 - б) „референтен период“ означава периодът от 1 април 2017 г. до 31 март 2022 г.;
 - в) „референтно потребление на газ“ означава обемът на средното потребление на газ на дадена държава членка през референтния период; за държавите членки, в които потреблението на газ се е увеличило най-малко с 8 % в периода от 1 април 2021 г. до 31 март 2022 г. в сравнение със средното потребление на газ през референтния период, „референтно потребление на газ“ означава само количественото потребление на газ в периода от 1 април 2021 г. до 31 март 2022 г.;
 - г) „суровина“ означава „неенергийно потребление на природния газ“ в съответствие с изчисленията за енергийните баланси на Комисията (Евростат).

3. На държавите членки се препоръчва да намалят потреблението си на газ в периода от 1 април 2024 г. до 31 март 2025 г. (наричан по-долу „периодът на намаляване“) най-малко с 15 % в сравнение със средното си потребление на газ в референтния период“.
4. За целта за намаляване на потреблението на газ във всяка държава членка спрямо „периода на намаляване“ се препоръчва търсенето на газ да бъде с 15 % по-ниско в сравнение с референтното потребление на газ в съответната държава членка.
5. Настоящата препоръка не се отнася за държави членки, чиято електроенергийна система е синхронизирана само с електроенергийната система на трета държава, в случай че тя е десинхронизирана от системата на въпросната трета държава и докато се изисква на оператора на електропреносната система да се предоставят услуги при изолирано работеща електроенергийна система или други услуги за гарантиране на безопасната и надеждна експлоатация на електроенергийната система.
6. Настоящата препоръка не се отнася за държави членки, докато тези държави членки не са пряко свързани с взаимно свързаната газопреносна система на друга държава членка.

7. С оглед на целта за намаляване на търсенето на газ, посочена в точка 4, държавите членки, които вземат решение относно мерките за намаляване на търсенето на газ, могат да обмислят вземането предвид на специфични обстоятелства посредством:
- а) приспадане от референтното потребление на газ, използвано за изчисляване на целта за намаляване на търсенето, на обема газ, равен на разликата между тяхната междинна цел за 1 август 2022 г., определена в приложение 1а към Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета⁸, и действителния обем на съхранявания газ на 1 август 2022 г., ако те са изпълнили междинната цел към тази дата;
 - б) приспадане от референтното потребление на газ, използвано за изчисляване на целта за намаляване на търсенето, на обема газ, потребен като суровина по време на референтния период;
 - в) коригиране на референтното потребление на газ, използвано за изчисляване на целта за намаляване на търсенето чрез приспадане на обема на увеличеното потребление на газ в резултат на прехода от въглища към газ, използван за централно отопление, ако това увеличение е най-малко 8 % в периода от 1 август 2023 г. до 31 март 2024 г. в сравнение със средното потребление на газ през референтния период и доколкото това увеличение се дължи пряко на прехода;

⁸ Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1938 и (ЕО) № 715/2009 във връзка със съхранението на газ (ОВ L 173, 30.6.2022 г., стр. 17).

- г) понижаване на целта за намаляване на търсенето с 8 процентни пункта, ако свързаността на съответната държава членка с други държави членки, измерена в гарантирана техническа пропускателна способност за износ, в сравнение с годишното ѝ потребление на газ през 2021 г. е под 50 % и тази пропускателна способност по междусистемните газопроводи с другите държави членки реално е била използвана за преноса на газ в степен най-малко 90 % през предходния месец, освен ако държавата членка може да докаже, че е нямало търсене и пропускателната способност е била максимизирана, както и че нейните национални съоръжения за ВПГ са търговски и технически готови да пренасочат газ към други държави членки до необходимите за пазара количества;
- д) временно понижаване на всички цели за намаляване на търсенето, за да се намали рискът за електроснабдяването, който може потенциално да доведе до електроенергийна криза на територията на тази държава или на съседна държава членка, особено ако не са налице икономически алтернативи за замяна на газа, необходим за производството на електроенергия, без сериозно застрашаване на сигурността на доставките. Когато някоя държава членка реши да понижи целта за намаляване на търсенето, се препоръчва да информира Комисията за своето решение и основанията за това.
8. Избраните от държавите членки мерки за намаляване на търсенето следва да са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими.
9. Когато предприемат мерки за намаляване на търсенето на газ, които засягат клиенти, различни от защитени клиенти съгласно определението в член 2, точка 5 от Регламент (ЕС) 2017/1938, на държавите членки се препоръчва да следват обективни и прозрачни критерии, които са съобразени с тяхното икономическо значение, както и, наред с другото, следните елементи:
- а) въздействието на прекъсването върху веригите на доставка, които са от критично значение за обществото;

- б) възможните отрицателни въздействия в други държави членки, по-специално върху веригите на доставка за секторите надолу по веригата, които са от критично значение за обществото;
 - в) възможните дълготрайни вреди за промишлени съоръжения;
 - г) възможностите за намаляване на потреблението и заместване на продукти в Съюза.
10. При вземането на решение относно мерки за намаляване на търсенето на газ на държавите членки се препоръчва да разгледат възможността за предприемане на мерки за намаляване на потреблението на газ в електроенергийния сектор, мерки за насърчаване на прехода към други горива в промишлеността, национални кампании за повишаване на осведомеността и конкретни задължения за намаляване на отоплението и охлаждането, за насърчаване на прехода към възобновяеми горива и намаляване на потреблението в промишлеността.
11. На държавите членки се препоръчва да информират Комисията за мерки за намаляване на търсенето, за които Комисията все още не е уведомена съгласно Регламент (ЕС) 2022/1369.
12. На държавите членки се препоръчва да продължат да наблюдават изпълнението на всички мерки за намаляване на търсенето на газ на своята територия и чрез Евростат да докладват на Комисията за своето потребление на газ (в тераджаули, TJ) най-малко на всеки два месеца и не по-късно от 15-то число на следващия месец.
13. Препоръчва се в докладите до Евростат да се включва разбивка за потреблението на газ по сектори, включително потреблението на газ за следните сектори:
- а) вложен газ за производство на електрическа и топлинна енергия;

б) потребление на газ в промишлеността;

в) потребление на газ в домакинствата и в сектора на услугите.

14. За целите на точка 2, букви а) и г) и точки 12 и 13 следва да се считат за относими определенията и статистическите правила, установени в Регламент (ЕО) № 1099/2008 на Европейския парламент и на Съвета⁹.

15. На Комисията се препоръчва, съвместно с Координационната група по природния газ, създадена с член 4 от Регламент (ЕС) 2017/1938, да подкрепя изпълнението на настоящата препоръка, като наблюдава постигнатото намаляване на търсенето на газ по сектори и предприетите мерки за намаляване на търсенето на газ.

Съставено в ...

За Съвета

Председател

⁹ Регламент (ЕО) № 1099/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 г. относно статистиката за енергийния сектор (ОВ L 304, 14.11.2008 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1099/oj>).